

KUSTBON

Tidskrift för svenskarna i Estland.

Sjätte arg. N° 10.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 100:—. 1/2 " " 50:—.	Utkommer två gånger i månaden.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm.	31 maj 1923.
	I Sverige: Helt år . . Kr. 4:—. 1/2 " . . " 2:—.	Utgivare: Svenska Folkförbundet.	I Finland: 30 penni per mm. För annons, som infö res 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	
	I Finland: Helt år Fmk. 15:—. 1/2 " " 7:50.	Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.		

En svensk manskör från Stockholm skall ge konserter i Reval.

Sångsällskapet D. S. (De Svenske), en manskör på 30 personer, som kan blicka tillbaka på en 30-årig framgångsrik verksamhet, då den tidigare varit ansluten till K. F. U. M. — numera är den ansluten till Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet lokalavdelning i Stockholm — och som har uppträtt med glans i London, Amerika, Norge m. m., skall ge en konsert i Estonia torsdagen den 14 juni och i Revels svenska kyrka fredagkvällen den 15 juni kl. 7 e. m. Vi uppmana alla Revelsbork komma och höra på den utmärkta rikssvenska manskören i kyrkan. Inträdesavgiften frivillig, omkring 50 Emk.

Utställningen i Göteborg.

Den 8 maj öppnades, som bekant, den stora Jubileumsutställningen i Göteborg. Göteborgs stad firar nämligen sitt 300-års jubileum. En avdelning av den stora Jubileumsutställningen är den s. k. „utlandssvenskarnas utställning“, som ådrager sig ett berättigt och säreget intresse. Det är hela den allsvenska världen, som för moderlandet visar, vad dess förskingrade söner och döttrar utträttat och allt fortfa-

rande utträttat för gemensam svensk kulturgärning. Vi må nämligen betänka, att antalet svenskar utanför Sveriges gränser i detta nu uppgår till nära 3 millioner — det är tredjedelen av den svenska rasen som lever och bor i främmande länder. I Nord-Amerika räknas omkring 2 millioner svenska utvandrare och deras ättlingar, i övriga utomeuropeiska länder omkring 250.000 samt i Europa utanför det svenska bosättningsområdet likaledes 250.000. Så ha vi den historiskt bofastas svenska befolkningen i Finland med omkr. 380.000 samt här i svenska Estland och i Gammal-Svenskby tillsammans omkring 9.000.

Det är sålunda dessa förskingrade svenskar, till vilka som sagt även vi aibosvenskar räkna oss, som nu inför moderlandet tala ett kraftigt språk genom en egen utställning. Det är första gången i Sveriges historia, som utlandssvenskarna samlas från alla länder på jorden, samlas till en väldig syskonring hemma i gamla Sverige.

Utrymmet i Kustbon tillåter oss icke att beskriva de tre stora utställningshallarna, där den utlandssvenska avdelningen inryms. Vi inskränka oss till att nämna, att i de svenska minnenas sal finnas monument från Breitenfelds slagfält, där den store svenske konungen Gustaf Adolf kämpade för trosfriheten och vann seger för den Lutterska läran.

Vi bli där påminta om Karl XII, Ehrenswärds grav på Sveaborg m. m., m. m.

Dessutom har utställningen ihågkommit de stora hädangångna utlandssvenskarna med många minnen.

En annan sal finnes, i vilken de spridda utlandssvenska kolonierna utställt sina samlingar. Det är modeller av kyrkor och byggnader från svenskar i hela världen ända från Syd-Amerikas urskogar, Syd-Afrika, Australien, Nya Zeeland, Samoaöarna m. fl. Svensk- Finland är synnerligen väl representerat. Det finnes naturbilder, vyer och folktyper från hela det svenska Finland. Modeller av småbrukarlägenheter, av havsfiske och jakt, bilder av lärda skolor och folkskolor m. m.

Till slut ha vi nöjet att tala om ännu en av de större allmänna salarna. Här är även det lilla svenska Estland representerat bland alla världens övriga svenskar. Ormsö, Nuckö, Rågö, Runö, Nargö ha här att uppvisa något. Materialet har hopsamlats av skriftställaren J. Blees. Det är en mängd synnerligen intressanta etnografiska saker. Dessutom har Nordiska museet för denna del av utställningen utlånat sina samlingar från Svenska Estland. En vacker ram åt det hela gives av de färgrika tavlor och teckningar, som målarinnan Elsa av Kullberg utfört på Ormsö, Nuckö och Runö. Bland dyrbara saker må näm-

nas de originala gamla svenska kungabrev, som stadfäst Rågöbornas urgamla privilegier.

Birkas.

Lördagen den 5 maj avslutades den 3: dje årskursen vid Birkas folkhög-, lantmanna- och husmodersskola. Det var en högtidlig avslutning. Denna gång var även föreningens ordförande, folkrepresentanten H. Pöhl närvarande. Under det gångna läsåret hade skolan fått en mycket begävd, praktisk och i allo skicklig lärarekraft till, näml. fru Ingeborg Andersson. Några veckor före skolans slut var skolans duktiga och präktiga husmoder Dicken Axell, som från början varit med om att skapa Birkas och som alla lärt älska och akta, tvungen att lämna skolan, emedan hon skulle tillträda en av henne tidigare sökt plats i Sverige. Hennes efterträdare blev fröken Esther Ljunglöf, som också redan satt sig in i våra förhållanden.

Följande elever ha genomgått kursen:

Herman Blees, Rikull, Jakob Österman, Runö, Axel Heldring, Birkas, Hildegard Simonson, Österby, Johannes Laving, Österby, Alide Wälja, Österby, Johan Svärd, Wormsö, Mathias Wikman, Bergsby, Fridolf Isberg, Klottorp, Olga Tegelberg, Källskog, Lars Förberg, W—ö, Johan Wennberg, W—ö, Jakob Blees, Klottorp, Birget Wikström, W—ö, Maria Lindström, Olga Luks, Rikull, Gertrud Alström, Rälby (Galgårds) W—ö, Gertrud Alström, Rälby (Masas) W—ö, Hilma Pikner, Elisabeth Malman, Sutlep, Maria Asp-lund W—ö, Hilma Sandberg, Katarina Green, W—ö, Gertrud Junell, W—ö, Paulina Talberg, Emma Dansari, Klottorp, Maria Benholm, W—ö.

Till den avgångna och avhållna Birkashusmodern Dicken Axell uttalas härmed ett varmt tack för allt vad hon varit för Birkas och estlandssvenskarna, som sent skola glömma henne och beklaga att hon icke var med vid 3: dje årskursens avslutning.

Reval.

Den 30 maj sammanträdde S. O. V. styrelse i Reval för att rådgöra om viktiga spörsmål angående Birkas.

Samma dag 2 timmar senare, näml. kl. 8 e. m., var det ett allmänt S. O. V. möte på Ridaregatan 3. Mötet utsåg till representanter på det allsvenska tinget i Göteborg den 25 och 26 juli skriftställare J. Blees och lektor W. Clanman samt till suppleanter herrar Frans Berg, Stockholm, och Mathias Mattsson, Öregrund.

Efter valen hade de församlade nöjet och glädjen att åhöra ett intressant föredrag av prosten N. Linderstam. Föredragaren redogjorde i korthet för det vänskapliga förhållande mellan exkejsar Wilhelm och tsar Nikolaus II som framgick av den brevväxling vilken de båda monarkerna flitigt förde. Kejsar Wilhelms plan att närma Tyskland och Ryssland lyckades dock icke i längden och följden blev världsfredens rubbande.

Under den återstående delen av aftonen serverades te samt undfägnades de församlade med sång och musik.

Tacksägelse.

Ett hjärtligt tack till alla dem, vilka genom sin närvaro och med blommor hedrade min bortgångna maka Olga Tuurs minne.

Johannes Tuur.

Influtna medel.

För Hjalma Rosens barn har ytterligare erhållits:

Fru L. Reder . Emk. 100:—

Tack!

Utlandet.

24 kyrkosamfund vilja ha Folkförbundet som medlare mellan Tyskland och Frankrike.

“Världsförbundet förmellanfolkligt samförstånd genom kyrkosamfunden“, representerande kyrkor i 24 länder, har haft möte i Zürich och uttalat, att man med djup oro ser de fortsatta oroligheterna i Europa. Enda hoppet om en rättvis lösning av tvisten mellan Frankrike och Tyskland är, att Nationernas förbund tar upp hela problemet om skadeståndet till förnyad granskning och slutgiltigt avgörande. En särskild korporation må utses för ändamålet, och må den lösa konflikten i kristlig anda, säger kommittén.

Det är dock föga troligt, att Frankrike lyssnar till denna vädjan.

Fransmännen ha utvisat över 10,000 tyska järnvägsmän ur Ruhrdistriktet.

Fransmännen fortsätta sina våldsmetoder i Ruhr. Två personer ha dödats av franska vaktposter, den ene en fransk civil, som kom för att hälsa på sin son, som var soldat i fransk tjänst.

Fransmännen ha besatt en av Tysklands största färgfabriker, varvid 12,000 arbetare avstängdes från arbete.

Smärre nyheter.

Antalet ogifta kvinnor i Europa har stigit till 25 miljoner mot 9 1/2 miljoner före kriget.

Framtidsbilder.

Fortsättning fr. föregående nr.

Men, hur är det här på Wormsö? Vad göra Ni för att förvalta det pund Ni fått?

Enda utvägen jag ser att komma fort framåt vore, att få hit en svensk jordbrukskonsulent, som skulle lära eder lantbruk, ty enligt min mening kunnen I det icke. Huru det skulle ordnas med lön i pänningar och in natura m. m. blir en senare fråga. Om nu kommunen d. v. s. kommunalrådet skulle svara för det eller frivillig sammanlutning av alla gårdar på ön skulle göras, få Ni sinsemellan diskutera. Den lilla årliga utgiften få Ni hundrafalt tillbaka. Kom ihåg att man skall inte låta snålheten bedraga visheten.

Denna agronom eller lantbrukskonsulent skulle först lösa Edra tunga kedjor, som hindrar den enskilde att komma framåt. Han skulle undersöka jorden och dela upp den efter dess värde. Göra avdikningsplan. Hålla föredrag innan och utomhus. På åkern, i ängen, i skogen i ladugården. Följa med och övervaka. Gå från by till by, från gård till gård och sedan då Ni kommit i gång hjälpa Eder med mejeri och osttillverkning. Följa Ni hans råd och anvisningar så skola Ni om några år få mångdubbelt så stora skördar, nya modärna redskap och maskiner som ingen nu törs tänka på, än mindre råd att köpa.

Vi gå ett slag genom skogen. Varje träd har sitt utrymme. Där finnas inga enbuskar, ljung eller mossor. Allt detta är bortrensat ty det tager kraft från träden och hindrar dem från att växa fort. Vi gå över det som förr kallades och var kargmark. Nu är det en saftig grönska.

Vi gå ned till hamnen och där ligger ett större fartyg och lastar säd som skall till utlandet. Sedan åka vi till mejeriet och där mottages dagligen 2000 liter eller kg. mjölk. Detta mejeri är Wormsö Andelsmejeri.

Redogörelse

för

Ormsö Kooperativa Handelsförening affärsåret 1922 (27 mars—31 dec.)

I. Kassakonto.

Inkomster	Emk. 1.479.966 : 09
Utgifter	” 1.368.298 : 69
Kassabehållning 1 jan. 1923	<u>Emk. 111.667 : 40</u>

II. Affärskonto.

Inköpta varor	Emk. 1.650.152 : 68
Försålda varor	Emk. 1.104.685 : 09
Varor för affären	” 3.273 : 75
Förstörda varor	” 3.093 : —
	<u>Emk. 1.111.051 : 84</u>
Varor i affären d. 31 dec. 1922	” 539.100 : 84

III. Inkomst- och utgiftskonto.

Hyra	Emk. 9.500 : —	Bruttovinst av genomförsäljningen	Emk. 165.150 : 35
Löner	” 56.932 : —		
Åt styrelsen	” 2.500 : —		
Bränsle, lyse	” 2.957 : —		
Förpackningsmat	” 1.552 : 75		
Handelstillst.	” 4.350 : —		
Böcker o. trycksaker	” 2.009 : 50		
0/00 å lån	” 600 : —		
Annonser	” 100 : —		
Post, telef. och stämpelavg.	” 340 : 50		
Förstörda varor	” 3.093 : —		
Olika utgifter	” 2.175 : 50		
	<u>Emk. 86.110 : 25</u>		
Renvinst	” 79.040 : 10		
	<u>Emk. 165.150 : 35</u>		<u>Emk. 165.150 : 35</u>

IV. Affärsställningen d. 31 dec. 1922.

Aktiv.		Passiv.	
I Kassen	Emk. 111.667 : 40	Aktier	Emk. 150.600 : —
Varor i affären (inköpsvärde)	” 449.250 : 70	Inträdesavgifter	” 6.390 : —
Inventarier	” 5.765 : —	Varor på kredit	” 186.354 : —
	<u>Emk. 566.383 : 10</u>	Lån	” 144.000 : —
		Renvinst	” 79.040 : 10
			<u>Emk. 566.384 : 10</u>

Vi ha ätit middag och nu sitter jag behagligt nedsjunken i en stol med en kopp kaffe framför mig och en ciggarr i handen. Framför mig ser jag en stor bokhylla. Jag frågar honom, vad är hemligheten med all denna storartade utveckling och rikedom? Han säger: "Jordbrukskonsulenten med alla hans goda råd samt självstudium".

C. H. Grönstrand.

Redaktionens anmärkning: Då „Framtidsbilder“ på det varmaste rekommenderas av en av våra flitigaste medarbetare ha vi berett plats för ovanstående, som kunde ha sitt stora värde att sporra och ägga till framåtsträvande, men vår mening är att Birkas så småningom skall göra allt det som författaren drömmer om. Vi skola koncentrera oss om Birkas, hjälpa och understöda Birkas, så skall konsulenten där både i skolan och ute i bygderna ge råd och anvisningar. Lika lång tid som det tar för Birkas att reformera det svenska Estland, tar det nog också för jordbrukskonsulenten att omskapa Wormsö. Men vi skola sträva dithän.

V. Vinstfördelningen.

Till reservkapitalet 20 %.	Emk.	15.808:—
„ grundkapitalet 10 %.	„	7.904:—
„ utdelning på aktiekapit. 6 %.	„	4.517:75
„ köpepremier 7 %.	„	45.266:90
„ riksskatter	„	5.540:45
	<u>Emk.</u>	<u>79.037:10</u>

VI. Budget för 1923.

Den antagliga genomförsäljningssumman	Emk.	1.300.000:—
„ „ renvinsten 12 %.	„	156.000:—
Åt styrelsen	Emk.	7.000:—
Hyror	„	18.000:—
Löner	„	83.000:—
Bränsle och lyse	„	5.000:—
Förpackningsmaterial	„	5.000:—
II klass handelstillstånd	„	7.000:—
Trycksaker	„	1.000:—
0/00/0 på lån	„	9.000:—
Försäkringsavgifter	„	5.000:—
Tjänstemärken	„	1.000:—
Åt bokhållaren	„	6.000:—
Oförutsedda utgifter	„	9.000:—
	<u>Emk.</u>	<u>156.000:—</u>

Ormsö d. 30 mars 1923.

Kassör: Joh. Lindström.

Fredagen den 15 juni kl. 7 e. m. anordnas i svenska St. Mikaelkyrkan i Reval

en kyrkokonsert

av en mycket berömd svensk manskör från Stockholm.

Ingen bör försumma tillfället att komma och höra på den härliga sången. Inträdesavgiften är frivillig, minimum 50 Emk.